

nadors cranials alhora durant l'emissió. Després, quan comença l'ascensió a la zona aguda, s'ha de fer com un canvi de marxes laringi, que suposa una mena de descens i obertura interna de la gola, sense perdre la col·laboració cranial i impulsat per un esforç abdominal controlat. Tot això com a resum d'un formidable estudi consciencios de la persona, que ha de realitzar durant anys.

-Vostè creu que tot això és molt natural?

-Jo crec que el cant líric és una activitat artificial per a l'ésser humà, com també ho és la música tal com la coneixem als nostres dies. S'ha arribat a l'actual perfecció dels sentits musicals i vocals per pura evolució, com tants altres enginyers de què avui dia gaudim i dels quals poques vegades ens hem parat a pensar l'origen.

-És difícil formar un cantant d'òpera?

-En principi sí, encara que es trobi l'individu amb les facultats i intel·ligència per al cant. És una carrera plena d'obstacles d'actitud, d'origen cultural i pròpiament vocals. Tot això fa perillar constantment l'instrument del neòfit en l'aspecte físic i psíquic. La solució està en un "humil equilibri" quan es creu que un ja sap més del que en realitat sap.

-Es pot donar el cas d'un cantant espontani, ple de facultats naturals?

-Es pot donar que persones amb una laringe d'estructures idònies i innates per al cant líric, que l'espectador inexpert acostuma a atribuir a un do diví i el suposat professional expert ho atribueix a una intel·ligència superior per al cant. El cert és que en el cant es poden donar totes les possibilitats imaginables i inimaginables.

Una observació molt interessant que expressa Fernando Bañó en el seu tractat *La anti-técnica* és que resulta "demostrable afirmar que hi ha laringes que estan a una distància més

baixa que d'altres, prenent com a referència la línia horitzontal de la mandíbula. Els que posseeixen per natura més distància de la protuberància del cartílag tiroide (la nou) a la mandíbula, sense haver-se exercitat en el cant, sens dubte tindran la gran sort d'aconseguir la tessitura aguda ràpidament sense gaires problemes tècnics."

-Té alguna cosa de diferent la laringe d'un cantant a la d'una altra persona?

-Des d'un punt de vista fisiològic, la gola d'un cantant és idèntica a la d'una persona que no es dediqui a aquesta activitat, i així ho reconeix la medicina. En canvi, en alguna ocasió m'he trobat amb algun impediment físic que fa desaconsellable l'estudi del cant. Jo, per tant, sempre aconsello realitzar una revisió anatòmica i funcional de la laringe per tal d'estar segur que tot està en ordre.

-Què és el que fa que una veu perdi la seva qualitat original?

-Un mal ús o un abús continuat. També és habitual la pèrdua de la qualitat per un treball equivocat.

-Què seria "fer un gall", des del punt de vista fisiològic?

-És la parada brusca de la sincronització de la vibració de les cordes vocals o d'una corda,

i això succeeix generalment perquè s'està fent quelcom equivocat en l'emissió de la veu.

-Hi ha algun tipus de diferència en l'educació de la veu entre els alumnes de teatre musical o els que s'orienten envers l'òpera?

-El treball és el mateix, és idèntic en tots els estils musicals, perquè es tracta de col·locar el so en la zona cranial per tal que no estigui al coll i es pugui emprendre un treball professional amb garanties per no fer-se mal. Un detall important, però, és que la impostació de la veu dedicada a altres gèneres no significa que hagi de sonar a veu d'òpera. Totes les veus, es dediquin a un gènere o a un altre, es poden embellir. Una veu educada sempre atrau l'atenció del públic, canti el tipus de música que canti.

-Vostè ha dedicat molt de temps a analitzar la cobertura de la veu. Què n'opina?

-La cobertura de la veu genera discussions eternes. Molts mestres i professionals no hi creuen i això crea estupor i desorientació en els estudiants de cant que van d'una opinió a una altra, mentre pateixen en la seva gola les conseqüències. Jo crec que la seva existència és evident. La discrepància ve determinada per les diferents morfologies internes de cada individu respecte a un altre: mides, perímetres, distàncies, etc. En unes persones, la cobertura es dona de manera natural i en d'altres s'ha de treballar durament. Als primers, la natura els ha regalat dos o tres anys d'estudi.

-Quina és la bona escola per aprendre a cantar?

-Hi ha tantes escoles com mestres de cant. El treball del mestre de cant és artesà al cent per cent i cadascú després d'haver après l'ofici del seu mestre desenvolupa la seva personalitat. Crec que el cant és un fenomen que està dins la lògica i que es produeix per evolució del món, de la vida i del progrés de les noves tècniques. Finalment, "cada maestrillo tiene su librito..."